

AFVALWATERLEIDINGEN IN DE PROVINCIE GRONINGEN:
HOWA (Hoogkerk – Waddenzee)

H.M. Westra
november 1993

HISTORISCH OVERZICHT

In de loop van de 20e eeuw ontstond een groot afvalwaterprobleem in de provincie Groningen en in het bijzonder rond de kanalen in de veenkoloniën. De zeer grote afvalwaterlozingen van vooral aardappelmeel- en in minder mate strokartonfabrieken veroorzaakten een grote stankoverlast. Deze overlast verergerde omstreeks 1970 toen bestrijdingsmiddelen tegen aardappelmoeheid beschikbaar kwamen, waardoor de productie van aardappelen toenam. De ergste stankoverlast werd veroorzaakt door het celvocht van de aardappel, dat na winning van het zetmeel uit de aardappelcellen als afvalwater vrijkwam met het waswater. Dit celvocht bevatte hoge gehalten aan eiwitten en aminozuren (Werkgroep Eemsmond, 1979).

In de jaren 1950 is het idee opgekomen om het afvalwater af te voeren naar de Waddenzee en het Eems-Dollard estuarium. In 1956 werd door Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen een commissie ingesteld; "de Commissie Industrieel Afvalwater Groningen". Deze commissie bestond uit vertegenwoordigers van provincie, gemeenten, industrie en rijk en kreeg tot taak de problemen rondom het afvalwater te inventariseren en te zoeken naar een oplossing. In 1960 werden door de commissie voorstellen gedaan voor de aanleg van een tweetal afvalwaterleidingen ten behoeve van de afvoer van industrieel afvalwater uit de omgeving van de stad Groningen, de veenkoloniën en het aansluitende randgebied in Drente.

Begin jaren 1970 heeft de toenmalige Minister van Verkeer en Waterstaat, Drees, bezorgd gereageerd op mogelijke problemen van zuurstofloosheid in de Waddenzee door lozing van afvalwater, wat tot grote vissterfte zou kunnen leiden. Hij eiste dat er geen ongezuiverde lozingen zouden mogen plaatsvinden. Tevens was het uitgesloten dat toxische (giftige) stoffen via de leidingen naar de Waddenzee en het Eems-Dollard estuarium mochten worden gepompt (Molendijk en Stoppelenburg, 1993).

HOWA-leiding

Het industrieel afvalwater uit Hoogkerk en omgeving werd aanvankelijk via het Aduarderdiep naar het Van Starckenborghkanaal afgevoerd en veroorzaakte daar een grote vervuiling. In 1966 is het HOWA-project aanbesteed en in 1969 is de HOWA-leiding in gebruik genomen (zie

figuur hieronder). De leiding is 27,5 kilometer lang met een lozingspunt in de oostelijke Waddenzee ca. 3 km ten westen van Noordpolderzijl. De totale kosten van de HOWA bedroegen bij de aanleg f 20 miljoen, welke vooral werden gefinancierd door het rijk. Rond 1970 loosden de suikerfabrieken in Hoogkerk en Groningen tijdens de campagne ca. 1,5 - 2 miljoen vervuilingseenheden (uitgedrukt in inwoner-equivalenten i.e.'s) afvalwater.

De totale vuilvracht van de lozingen van de HOWA is inmiddels teruggebracht tot ongeveer 9000 inwoner-equivalenten (i.e. 's) (provincie Groningen, 1993a).

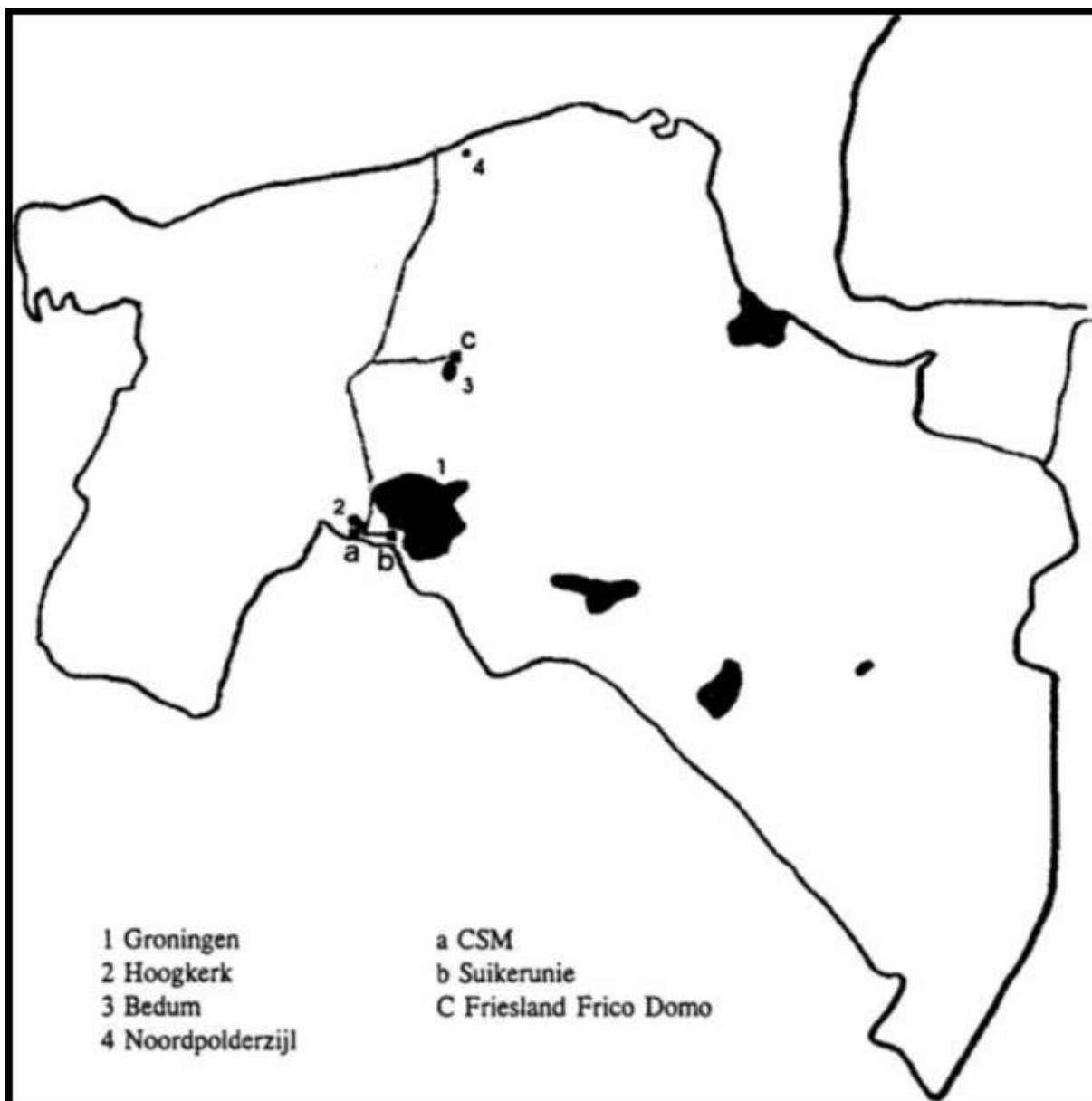
Volgens Molendijk en Stoppelenburg (1993) waren in de directe omgeving van het lozingspunt de effecten van de lozingen op de waterkwaliteit en op de bodemdieren in de eerste jaren na de aanleg duidelijk ongunstig. Deze effecten werden in de loop van de tijd, vooral door de saneringen bij de bedrijven, echter steeds minder waarneembaar.

Kartonfabriek De Halm is in 1991 van de HOWA afgekoppeld. Voor het afvalwater van De Halm is een biologische zuivering gebouwd en vindt lozing van het effluent plaats op het Hoendiep. De provincie heeft het verzoek van De Halm om in geval van calamiteiten gebruik te kunnen blijven maken van de HOWA niet gehonoreerd. Na afkoppeling heeft De Halm een calamiteitenvijver moeten aanleggen, die in het geval van calamiteiten en incidentele lozingen dient te worden gebruikt.

Anno 1993 zijn er nog drie bedrijven aangesloten op de HOWA: de zuivelfabriek Friesland Frico Domo te Bedum en de suikerfabrieken CSM te Hoogkerk en Suikerunie te Groningen.

De HOWA bestaat uit een hoofdgemaal in Hoogkerk en een tweetal leidinggedeelten.

1. Hoogkerk-Bedum (met CSM en Suikerunie)
11. Bedum-Waddenzee (met Friesland Frico Domo).

Bron: Afvalwaterleidingen in de provincie Groningen
De HOWA en de VKA

H.M. Westra
Milieukunde

Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen
Universiteit Utrecht

November 1993
77 pagina's

https://puc.overheid.nl/rijkswaterstaat/doc/PUC_60226_31/